

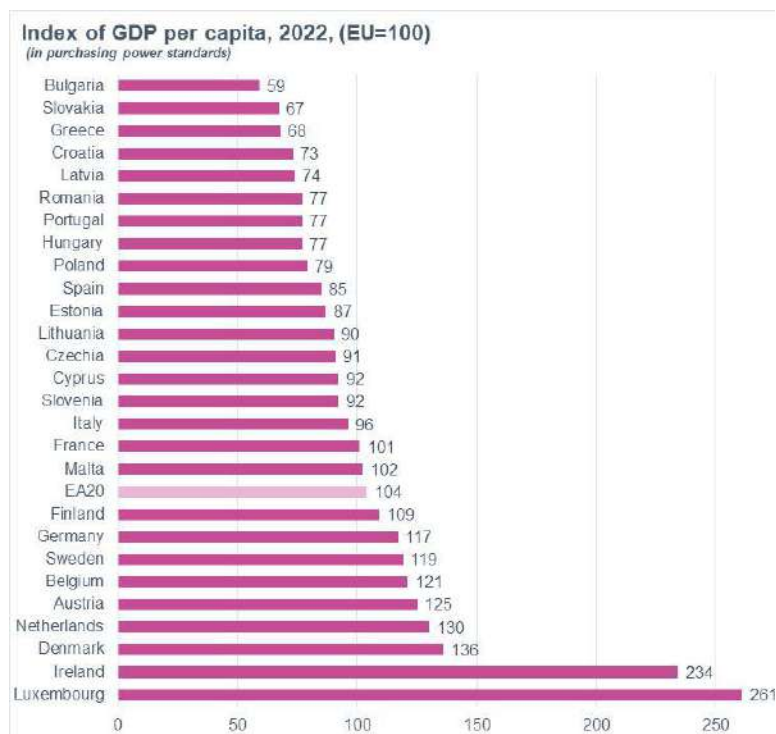
Місце економіки України в ЄС (з урахування ВВП на душу населення серед країн Європейського Союзу)

23 червня 2022 року 27 країн-членів ЄС ухвалили рішення про надання Україні статусу кандидата на членство в Європейському Союзі. Так, на 31-му році Незалежності країна та її громадяни отримали право не лише доєднатись до європейської спільноти але й повинні виконати цілу низку «домашніх» завдань, з якими ще тільки належить впоратись. Виступи та інтерв'ю українських чиновників як й чисельні публікації в українських ЗМІ, стосовно вже виконаних вимог та ступеня готовності країни - не дають відповіді на одне питання: яке місце посідає сучасна Україна в економічному «рейтингу» країн ЄС, бодай за показником внутрішнього валового продукту на душу населення (ВВП), серед країн Європейського Союзу. Саме про це й піде мова.

ВВП на душу населення в країнах ЄС

З урахуванням повномасштабної, російсько-української війни, яка почалась у лютому 2022 року, всіма економічними показниками країн ЄС і України, заради об'єктивності, варто оперувати виключно до цієї дати. Крім того, у міжнародних порівняннях даних національних рахунків, таких як ВВП на душу населення, бажано не лише виражати цифри в загальній валюті, а й коригувати різницю в рівнях цін. Якщо ж цього не робити, то це призведе до завищення рівня ВВП для країн з високим рівнем цін порівняно з країнами з низьким рівнем цін.

Отже, в 2022 році валовий внутрішній продукт (ВВП) на душу населення, в країнах ЄС, який виражено у стандартах купівельної спроможності (ПКС), коливався між 59% середнього показника ЄС у Болгарії та 261% у Люксембурзі. Як бачимо з графіка ВВП на душу населення по країнах, розкид в державах-членах ЄС - суттєво різниться.

Як видно, Люксембург має найвищий ВВП на душу населення серед усіх 27 країн, що є на 161% вище середнього по ЄС. Це пояснюється, насамперед тим фактом, що велика кількість іноземних резидентів які працюють в країні, що сприяє росту ВВП Люксембургу. При цьому, їх витрати, споживання реєструються в національних рахунках країни їхнього проживання.

Ірландія, яка посідає друге місце серед країн-членів ЄС має ВВП на 134% вище середнього по ЄС. За нею йдуть Данія, Нідерланди, Австрія та Бельгія, у кожній з ВВП на душу населення більш ніж на 20% вище середнього. Натомість, високий рівень ВВП в Ірландії можна частково пояснити наявністю великих транснаціональних компаній, що володіють інтелектуальною власністю, При цьому, контрактне виробництво, що й генерує ВВП, значна частина доходу якого отримано від цього виробництва - повертається кінцевим власникам компаній за кордоном.

Швеція, Німеччина, Фінляндія, Мальта та Франція є іншими державами-членами ЄС з ВВП на душу населення вище середнього по ЄС. Італія, Словенія, Кіпр і Чехія менше ніж на 10% нижче цього середнього, за ними йдуть Литва, Естонія та Іспанія на 10-20% нижче. ВВП на душу населення Польщі, Угорщини, Португалії, Румунії, Латвії та Хорватії менш ніж на 30% нижчий за середній показник ЄС, а Греції та Словаччини менш ніж на 40% нижче. Болгарія фіксує ВВП на душу населення на 41% нижче середнього по ЄС.

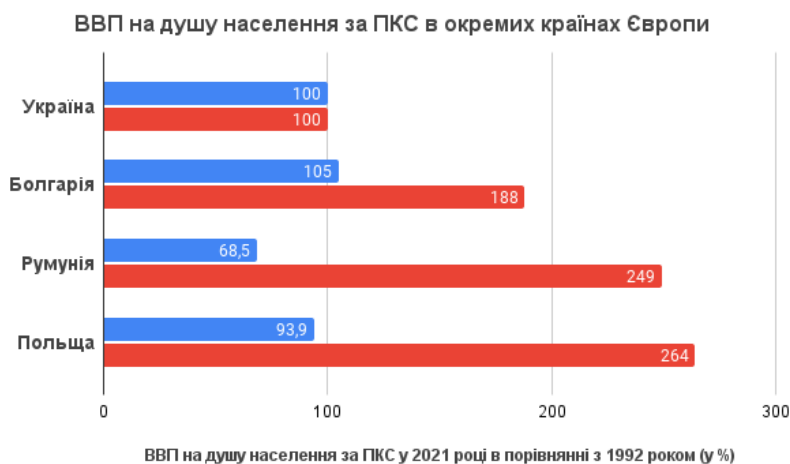
Показники ВВП України, станом на 2022 рік

Валовий внутрішній продукт України в 2021 році склав: 5 459 574 млн. грн (в фактичних цінах або 4 363 582 млн. грн (в цінах 2020 року). При цьому, валовий внутрішній продукт на душу населення, в 2021 році склав: 131 907,2 грн (на особу) або 4 834,3 доларів США (на особу), при населенні країни - 41 389 осіб.

Однак, вищенаведені показники, як це не дивно - не є найкращими в історії України. Так, за даними Світового банку, сьогодні українці, в середньому - живуть приблизно так само, як і 30 років тому. Тобто, якщо в 1991 році ВВП на душу населення становив \$3 624 (у цінах 2010 року), то в 2020 році лише \$3 116 - тобто 86% від рівня 30-ти річної давності. Дані по паритету купівельної спроможності дають майже схожі результати: \$14 397 (в цінах 2017 року) в 1991 році та \$12 377 в 2020 році (й, знову 86%).

При цьому, в 1991 році валовий внутрішній продукт України, за даними Світового банку, склав \$77,4 млрд, у поточних цінах. Тоді це було більше, наприклад, як у Ізраїля (\$59,1 млрд) чи Сінгапуру (\$45,5 млрд). За період незалежності економіка збільшилася до \$93,27 млрд (станом на 2016 рік), коли темпи росту ВВП Ізраїля, на цей же час - склали \$318,7 млрд а Сінгапура - \$296,9 млрд.

Тим не менше, вищенаведені показники, «залишали» Україну, і в 1991 році в переліку досить бідних країн, за світовими мірками. Її ВВП на душу населення (\$3 625 у цінах 2010 року) становив приблизно 50% від середнього по світу (\$7 168). І це не зважаючи на те, що після розпаду СРСР, Україна мала один з найвищих показників ВВП на душу населення за ПКС, навіть серед окремих країн соціалістичного табору, що добре видно із наведеного нижче, де дані по окремих країнах, за 2021 рік порівнюються з 1992 роком (джерело: Світовий банк).

Разом, з тим, інтегральний показник ВВП не завжди відображає реальний рівень життя в країні. Зокрема, це залежить від структури економіки. Наприклад, частка кінцевого споживання домашніх господарств України по ВВП - зросла з 54,0% в 1991 році до 74,3% в 2020 році. Ну й, звичайно - ніяка статистика, причому в усі роки незалежності - не в змозі відобразити реальний ВВП на душу населення, з урахуванням частки тіньової економіки, яка завжди мала місце в країні.

За даними Державної служби статистики України, наприклад, «реальний ВВП у IV кварталі 2022 року зменшився порівняно з попереднім кварталом на 4,7% (з урахуванням сезонного фактору), а порівняно з IV кварталом 2021 року - на 31,4%». При цьому, за даними НБУ, у 2022 році ВВП України впав на 30,3%. Основними чинниками війни, очікувано стали: руйнування, міграція та падіння експорту. До цих показників, фактично - війни, додалась й інфляція, яка наприкінці 2022 року хоч й стабілізувалася, попри руйнування інфраструктури, ракетні удари та порушення ланцюгів виробництва але є значною та становила - 26,6%. Хоч це вже інша тема.

Україна у Європейському Союзі за показниками ВВП на душу населення

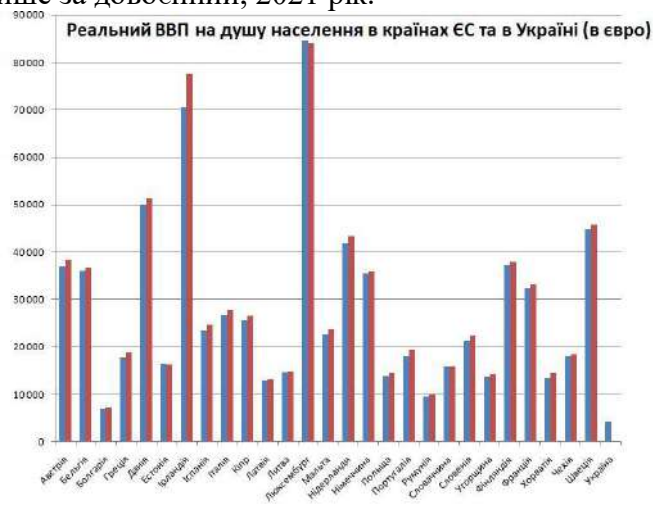
У рейтингу найбідніших європейських держав, ще у 2018 році Україна помінялася місцями з Молдовою, яка піднялась на 133 місце у світі з показником \$2 694 ВВП на людину. Україна ж за аналогічним показником та з \$2 656 - стала 134-ю. При цьому, вже тоді, найбільший з-поміж європейських країн показник, був у Люксембургу (понад \$100 тисяч) та різнився у більш як 40 разів з нами, у 17 разів наші показники перевищували німці й вшестеро - поляки.

Цифри ж МВФ за 2020 рік свідчать, що Україна й надалі залишається найбіднішою країною Європи. Тоді, коли ВВП на душу населення, в середньому по світі - досяг \$11 058, в Україні цей показник склав тільки 33% - \$3 653. У порівнянні з країнами ЄС, де середній показник ВВП на душу населення склав \$34 047 - різниця з Україною майже в десять разів. Тобто, Україна відстає не тільки від Польщі (\$15 654), але і від Молдови (\$4 366).

Дещо «веселішими» для України є показники ВВП за ПКС (паритетом купівельної спроможності). Так, за підсумками 2020 року країна опинилась на 91-му місці з показником - \$13 100, коли в 1991 році це було лише \$6 900. Здавалося б, зростання є, але за цей час показник в Польщі, Угорщині та Чехії виріс з 4 до 6 разів.

При цьому, основною метою використання ПКС є перетворення агрегатів національних рахунків, таких як валовий внутрішній продукт (ВВП) різних країн, у порівняльні агрегати обсягів. Звідси, застосування номінальних обмінних курсів у цьому процесі призведе до переоцінки ВВП країн із високим рівнем цін порівняно з країнами з низьким рівнем цін. Використання ПКС гарантує, що ВВП усіх країн оцінюється за єдиним рівнем цін і, таким чином, відображає лише відмінності в фактичному обсязі економіки.

Для візуалізації місця України серед країн Європейського Союзу, саме за показниками ВВП на душу населення - пропонуємо нижченаведені дані (в яких проігноровано цифри), де показники для України взято лише за довоєнний, 2021 рік.

Як видно, Україні є над чим попрацювати, щоб максимально швидко, не тільки наздогнати, бодай... останніх у списку але й суттєво покращити економічний стан країни та життєвий рівень українців. Очевидно, що вищевказане буде можливим швидше за все вже після завершення війни та не без активної участі, насамперед - країн Європейського Союзу.

Тим не менше, наведені індекси обсягів ВВП на душу населення використовуються в ЄС для розподілу структурних фондів у межах Європейського Союзу. Тобто, країни реальний ВВП яких на душу населення становить менше 75% від середнього по ЄС (за період у три роки, поспіль), мають право на фінансову підтримку зі структурних фондів. Саме з цією метою Євростат розраховує ВВП за ПКС для всіх 27-ми держав-членів ЄС на максимально детальному рівні, з урахуванням останніх доступних цін та даних національних рахунків.

Очевидно, що допоки Україна перебуватиме у кандидатському статусі, її підтримка з боку країн ЄС, особливо з урахуванням війни, буде не менш суттєвою, як по об'ємах допомоги так і по часу її надання, з метою – суттєво наблизити її економіку та рівень життя до європейських норм.